



# DELO

TRST 29. junija 1993 - Leto XLV. - Štev. 8 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abb. postale - Gruppo II-B/70% - 700 lir

Direktor ALBIN Škerk - Ureja uredniški odbor - Odgovarja FERDI ZIDAR - Uredništvo in uprava: Trst, Ulica S. Spiridione 7 - Telefon (040) 366833  
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi 2, tel. (0481) 84436 - Poštni tekoči račun 14454342 - Letna naročnina 12.000 lir - Tisk in fotostavek GRAPHART - tel. (040) 772151

## DSL zagotovila slovensko predstavništvo

*Miloš Budin izvoljen v deželni svet FJK, Nives Košuta v tržaški pokrajinski svet. Za tržaško pokrajino Codega za las izgubil balotažo. V Gorici zmagala Severna liga. Za prihodnje volitve se mora napredni tabor bolje pripraviti.*

### Izjava svetovalca DSL Miloša Budina

Vsem volilcem, ki so s svojim glasom na nedeljskih volitvah 6. junija prispevali k moji izvolitvi v deželni svet F-Jk izrekam iskreno in občuteno zahvalo tako v osebnem imenu kot v imenu stranke. Tovarišicam in tovarišem ter vsem ostalim prijateljem Slovincem izrekam pristrčno priznanje za izkazano zaupanje z občutki osebnega zadoščenja, ki se ga ne da prikriti; hkrati pa želim podčrtati zavezo, da se je tako zaradi tolikšnega zaupanja kot zaradi skrčenja slovenskega zastopstva na deželi moja odgovornost gotovo še povečala.

Tej odgovornosti bom skušal biti kos po svojih močeh, pri čemer mi bo seveda v ogromno pomoč - tako kot doslej - sodelovanje strankarskih tovarišic in tovarišev kot tudi drugih somišljenikov in trajnih ali občasnih sodelavcev; še bolj pa bo za uspešnost dela v korist naše narodnostne skupnosti odločilno, če bomo znali vzpostaviti enakopravno sodelovanje med vsemi političnimi komponentami naše manjšine ne glede na našo različno moč in vlogo, ter če bomo znali ovrednotiti prispevek vseh tistih naših dejavnikov in posameznikov,



ki razmišljajo in ustvarjajo tudi izven strankarskih okvirov.

Politične razmere so zdaj na splošno nove, tudi v naši deželi je prizorišče povsem drugačno in kaže - kot drugje - na potrebo po večjem sodelovanju, povezovanju in enotnosti tako levece kot sploh naprednih političnih in družbenih sil. Mnenja sem, da se bomo Slovenci lahko uspešno in koristno vključevali v ta proces in da bomo v njem zmogli premostiti sedanje težave, če bomo znali konkretizirati bolj kot doslej večjo enotnost in povezavo med nami v sodobnih oblikah.

(nadaljevanje na 2. strani)

### Nives Košuta

Predvsem hvala. Hvala vsem tovarišem, ki so "garali" za volilno kampanijo, vsem, ki so pomagali in so odkrili nove motivacije za politično udejstvovanje, vsem volilcem, ki so zaupali v slovenske kandidate DSL in omogočili njihovo uveljavitev v institucionalnih telesih. Nazadnje hvala še vsem, ki so razumeli, da doživljamo politične in družbene trenutke izredne pomembnosti in da je za njihovo čimbolj pozitivno razrešitev vredno delati. Tudi to je najbrž privedlo do novih, v marsikaterem pogledu, spodbudnih rezultatov.

Z volitvami 6. in 20. junija je nedvomno zapihal nov veter. Predvsem je DSL dokazala na teh volitvah svojo vitalnost. Če je kdo, še pred nekaj tedni, mislil, da je to stranka, ki bi se raje razpustila, se danes mora resno premisliti.

Uspeh DSL in še zlasti njen uspeh pri spodbujanju zavezništva in povezav, ki so se v veliki večini primerov izkazale za zmagovite, je



nesporno dejstvo. Dojela je smisel in duh novih volilnih pravil in postala hkrati edina vsedrjavna politična sila v središču političnega dogajanja.

Ni enostavno oceniti rezultat volitev v tržaški pokrajini. Ni enostavno, ker se analiza izneveri vsakršnemu poenostavljanju. Franco Codega in z njim demokratični (ali tako imenovani drugi) Trst je gotovo dosegel velik rezultat ob vidnem porazu dveh glavnih strank,

ki so doslej vladale tudi v Trstu. Teža celih 49,44% postavlja sili, kot sta KD ali Severna liga, ki se doslej niso hotele ali niso znale opredeliti, pred velikimi odgovornostmi, saj so jeseni na vrsti občinske volitve v Trstu, predvidoma pa tudi v Miljah in v Devinu-Nabrežini. Rezultat nam daje veliko upanje, da se lahko demokratični tabor še razširi z realnimi možnostmi uveljavitve. V tej smeri je treba takoj začeti delati. Z 49,44% bo moral, hočeš nočeš, računati tudi Sardos Albertini, ki je za las zmagal volitve in bo v naslednjih štirih letih upravljal Pokrajino.

Kaj pa Slovenci? V deželnem in tržaškem pokrajinskem svetu je slovensko predstavništvo okrnjeno, vendar je. Škodljive in brezperspektivne so vse polemike, ki skušajo razvrednotiti, če že ne celo zamolčati, tega dejstva.

S proglašanjem gesel, s skrivanjem za demagoškimi parolami, z usmerjanjem pozornosti slovenskega javnega mnenja samo na določena vprašanja, ki so pred nami, ne bo naša skupnost prišla daleč.

(nadaljevanje na 2. strani)

## Staro je za nami

Miloš BUDIN je bil spet izvoljen v deželni svet, ker je imel od slovenskih kandidatov res edini realne možnosti za izvolitev, a tudi zato, ker se je med petletnim delom v deželnem svetu izkazal kot delaven in uravnotežen svetovalec. Rabim to besedo, ki sicer zveni nekoliko čudno, ker se mi zdi, da je uravnoteženost za politika in upravitelja daljnoročno vedno zmagovita. Volilci so to Budinovo vrlino nagradili z množičnim preferenčnim glasom, ki ga bo moral sedaj potrjeni svetovalec na najboljši način izkoristiti oziroma investirati. Za to mu voščim srečno pot!

Budin je (bil) edini vidni slovenski politik, ki je tudi med volilno kampanijo trdil, da so stranke - kot smo jih bili vajeni doslej - izčrpale svojo vlogo. Vlogo, ki je bila v vsem povojnem času vsestransko pozitivna in dragocena za razvoj in zaščito demokratične ureditve, a ki ni več kos novim razmeram v državi. Politične stranke so in morajo ostati gonilna sila našega političnega sistema, to vlogo pa bodo lahko pozitivno odigrale le, če se bodo korenito prenovile v ljudeh, programih in organizacijski strukturi.

(nadaljevanje na 2. strani)

## Predstavnike tudi po tekmovalni poti

Volitve in balotaža na Tržaškem in Goriškem dopuščata dokaj jasno branje, prepričujeta pa stare povolilne farse, kjer so vsi rinili na prestol zmagovalca. Na Tržaškem je na pokrajinskih volitvah zmagal "zgodovinski" konservativno-desničarski tabor. Grupacija je ideološko stabilna in se ne meni za nove utripe in zatone starega, hkrati je tudi organizacijsko in strateško kompaktna, kar ji omogoča uspešne nastope. Sardos Albertini je uporabil znani besedni in idejni re-

pertoar in zmagal, toda za las. Drugi Trst obstaja, zaveda se svoje vloge, vendar je razdrobljen. Codega je deloval kot močan združevalni element, vendar za občinske volitve to ne bo dovolj. Drugi Trst lahko zmagala le, če učinkovito sestavi mozaik stališč, idej in potreb v učinkovito zavezništvo. Treba je namreč upoštevati, da skoraj tretjina ljudi ni šla na volišča, vsaj del teh pa je treba prepričati v opcijo, ki ni Albertinijeva ali Camberjeva. Na občinskih volitvah ne bo niti oko-

liških občin, ki so krepko pomagale Codegi. Vsekakor je brez jasnega zavezništva poraz demokratičnih sil že v naprej zapisan, občina pa je večji "zalogaj" od pokrajine.

Na Goriškem so se za nas volitve slabo iztekle, to je treba priznati. Zmagala je Severna liga in to brez težav. Prav ima Formigoni, ki pravi, da bi danes KD izgubila, tudi ko bi imela med kandidati svetnike in nobelovce. Koalicija med DSL in socialisti je bi-

(nadaljevanje na 2. strani)

## Staro je za nami

(nadaljevanje s 1. strani)

Mislím, da so dosedanje stranke izčrpale svojo zgodovinsko vlogo tudi med Slovenci; čeprav se s tem nočemo sprijazniti. Noče se sprijazniti stranka Slovenske skupnosti, ki se mora trezno vprašati o svoji usodi kot etnični stranki in o svoji vlogi v nastajajočem političnem sistemu, ki sili k združevanju, torej v tesnejše sodelovanje z narodno mešanimi enotami. Noče se sprijazniti Stranka komunistične prenovе, katere opozicijska zastava je nekoliko zbledela, njena stalna polemika ost, ki se redno pojavlja tudi v časopisu Iskra, pa kaže znake utrujenosti.

Noče se sprijazniti niti Demokratična stranka levice, ki pri nas z razliko od drugih krajev Italije, kjer se krepi in razvija, beleži nazadovanje in se zateka v samoobrambo in prepušča vso iniciativno poslanca Willerju Bordonu, s katerimi se človek lahko strinja ali ne. Ne moremo pa mu očitati da ni aktiven in da ne dobro "prodaja" svojih stališč in idej. O PSI se že povedali

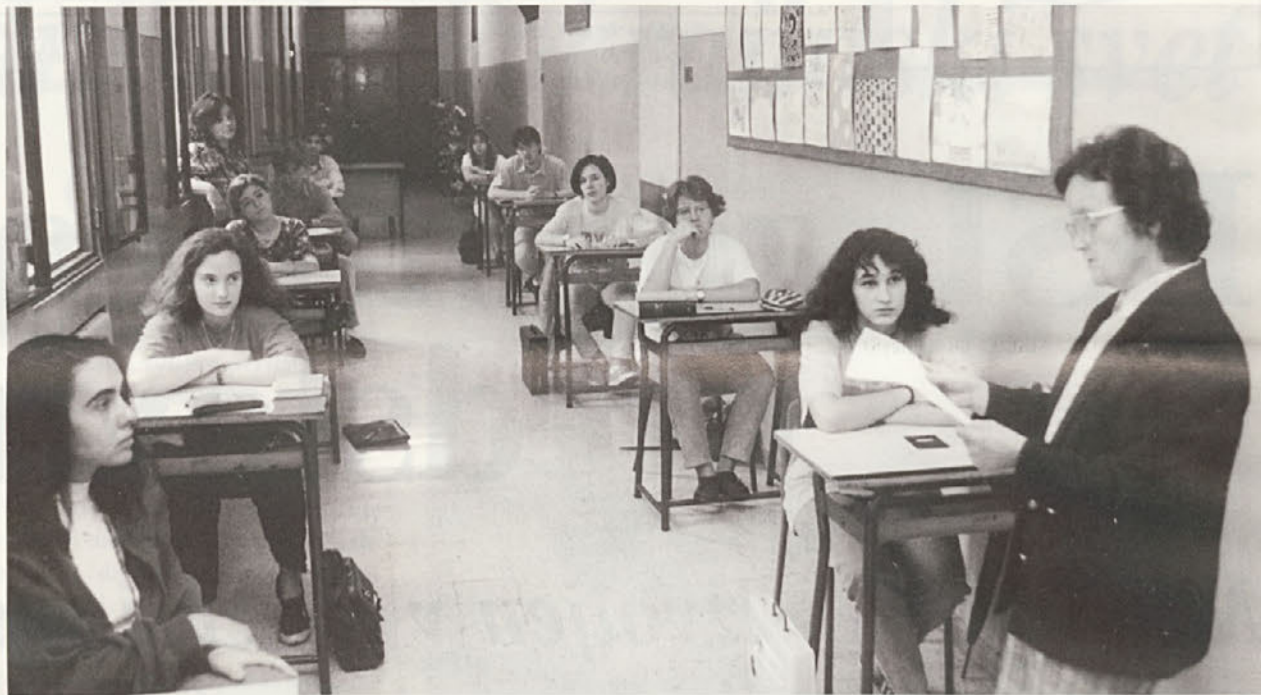
volilci sami. To kar je še ostalo od slovenske komponente te stranke lahko le pospeši združevanje na levici.

Vsakdo naj si nekoliko izpriča vest, vsakdo naj žrtvuje nekaj svojega, kar se bo jutri - v to sem trdno prepričan - pozitivno obrestovalo. Nihče ne sme zahtevati od sogovornika, da se odpove svojemu idejnemu bogastvu, ki je še kako dragoceno. Potreben je le kanček poguma. V nasprotnem primeru bomo Slovenci ostali v naši organiziranosti zadnji branilci in nostalgični sistema, ki ga ni več. Ali se nismo nekoč ponašali, da smo napredna skupnost?

SANDOR TENCE

PS: Precej Slovencev je glasovalo Zeleno listo in posebno še Severno ligo. Tega ne smemo pozabiti in si zakrivati oči pred tem dejstvom. Zanimivo bi bilo tudi trezno analizirati, kako in za koga so glasovali mladi slovenski volilci.

## Zrelostni izpiti - pismene preizkušnje so mimo Po pisni preizkušnji čaka kandidate še ustni del.



Na sliki: maturantje na Klasičnem liceju v Trstu

## Predstavnike tudi po...

(nadaljevanje s 1. strani)

la za javnost trd in nelahko prebavljiv oreh, še toliko bolj, ker ji ni uspelo predlagati Goričanom kandidata, ki bi v kolektivni zavesti pomenil več kot človek stranke. Predlagana izbira je lahko računala le na zvestobo tovarišev. Gorica bo morala v tem smislu slediti tržaškemu zgledu in najti prepričljivo progresivno os in prepričljive kandidate.

Kaj pa Slovenci? O tem smo veliko slišali, balotaža za Codego pa je dokazala, da je lahko slovenski glas pomemben, vendar so med strankami in komponentami stališča in strategije še močno deljene. DSL je na Tržaškem izvolila svoja predstavnika v deželni in pokrajinski svet in s tem dokazala, da tudi novi volilni sistemi niso nepremostljiva ovira. Dejstvo pa je, da je za deželo še vedno veljal star proporcionalni sistem, kar pomeni, da se bo prihodnjič igra spremenila. Vsekakor bo tudi od Slovencev v DSL odvisno, kakšne koalicije bodo lahko sklepali jutri in kaj bodo znali vnesti v debato znotraj manjšine. SSK bo morala odločiti med dvema opcijama. Prva pot vodi stranko v težak položaj, da se zoprtavi italijanskemu svetu kot edina slovenska narodna

stranka. Ne vidim možnosti, da bi s to držo prepričala in zbrala pod svojo zastavo vse Slovence. Lahko pa zaigra tudi na karto progresivne koalicije, saj ima dovolj glasov, da lahko v tem okviru nekaj pomeni. V Gorici se je SSK taktično povezala s KD, vendar si je bilo težko misliti, da bi Slovenci zapolnili prostor številnih demokršćanskih beguncev, ki so po desetletjih zapustili doslej vladajočo stranko. Res je šlo za slovensko prisotnost v goriškem pokrajinskem svetu, to pa smo si Slovenci zapravili že v prvem volilnem krogu. Tudi SKP bo morala premisliti, kako uporabiti svojo sicer osnovno opozicijsko držo. Vsak ima pravico in dolžnost, da brani svojo identiteto, vendar v politiki opozicija le ne bi smela biti vnaprejšnja izbira, to ni bila niti v zgodovini komunističnega gibanja. Skratka, od vseh skupaj in vsakega posebej bo odvisno, kako bomo odigrali bodoče tekme, ki nas čakajo.

Zahtevajmo zajamčeno zastopstvo, vendar bodimo toliko modri in realisti, da si bomo izborili svoje predstavnike tudi po tekmovalni poti.

A.M.

## Sodelovanje v okviru obstoječih pravil

Junjske deželne in pokrajinske volitve na Goriškem nam niso gotovo prinesle tega, kar smo si želeli, so pa nam potrdile to, kar smo si z veliko bojznijo pričakovali. Predvolilna dejavnost strank, ki se, po mojem mnenju, niso popolnoma zavedale novosti in posledic novega volilnega sistema, nam je že dala sumiti, da bomo prišli do takih rezultatov, ki ne bodo nikogar zadovoljili.

Kar se deželnih volitev tiče ugotavljamo, da je sicer DSL ohranila svoj volilni potencial v primerjavi z lanskimi parlamentarnimi volitvami, vendar ne bo njena moč nikakor zadostovala za usmerjevanje bodoče deželne politike in deželne uprave.

Gotovo nas ni doletela katastrofa kot se je zgodilo s PSI in KD, čakali pa smo si vendar nekaj več konsenza kot stranka, ki ni bila vpletena v sistem podkupnin in "tangentopol". Gledano z zornega kota slovenske proble-

matike, ugotavljamo, da je DSL edina stranka, ki je ponovno zagotovila v deželni svet slovenskega predstavnika, Miloša Budina. Kandidat v goriškem okrožju Mario Lavrenčič, ni uspel zaradi močne konkurence ostalih treh županov, ki so kandidirali na območju, kjer so volilci DSL najbolj številni.

Tudi v Gorici je Lavrenčič prejel relativno malo preferenc, kar pomeni, da Slovenci, kot je sicer normalno, volijo široko pahljačo strank, in ne nazadnje tudi Severno ligo, kar nam potrjuje dejstvo, da je slednja prejela v Sovodnjah 19,2%, v Števerjanu 13,3% in v Doberdolu 9,5%. V mestu so se prav gotovo Slovenci toliko bolj opredelili za Ligo in se približali odstotku 25,8, ki ga je ta stranka prejela v Gorici. Drugačnih računov, upoštevajoč rezultate strank, za katere volijo običajno Slovenci v Gorici, ne moremo delati, sicer bi morali misliti, da nas je v mestu veliko manj kot nas je v resnici.

Dejstvo, ki ga je treba sprejeti in se z njim soočiti je, da se tudi Slovenci, ali zaradi svetovnonazorskih ali zaradi interesnih pogledov, identificirajo v raznih strankah in da ni narodnost, čeprav močan element, tista, ki prevladuje po volilni izbiri.

Zamejci se moramo otresti demagogije in misliti, da smo pravi Slovenci samo tisti, ki volimo samo slovensko. Soočiti se moramo z obstoječimi pravili, in če tudi so pravila krivična in jih je potrebno spremeniti, moramo vlagati naše sile za skupno sodelovanje v okviru teh pravil.

Podobna misel naj velja tudi za napredno levico, ki bi lahko na Goriškem dosegla drugačen uspeh kot ga je sicer. Ko govorimo o napredni levici na Goriškem vključujemo ta pojem poleg naše stranke tudi SKP, PSI, Zelene in Segnijeve skupine.

Ob tem moram seveda izraziti nekaj misli glede PSI. Slišal sem tudi kot uradno oceno to, da je DSL v okviru goriške pokrajine izgubila glasove, ker je nastopala skupno s PSI. Mo-

goče bo res tako, morda smo res izgubili nekaj glasov, ker je volilec raje prekrizal drugi znak kot naš, ker je ob njem videl znak PSI in sta se v njem vzbudila srd in jeza ob pomisleku kakšna je bila ta stranka. Vendar je tudi druga plat medalje koliko je tovarišev socialistov tudi med Slovenci, ki so se znašli v težavah brez vsake krivde in ali bi ne veljalo zaupati tem italijanskim in slovenskim tovarišem v perspektivi gradnje enotnega pola levice?

V goriški pokrajini bi s skupnim dogovorom stranke, ki sem jih prej omenil, dosegle več kot 40%, Liga ali KD pa bosta upravljali z 22,1% oziroma 21,4%. Tudi tu velja trezno premisliti. SKP se predstavlja kot opozicijska stranka vendar ni tako stališče, vsaj v krajevnem merilu, sprejemljivo. Mar se bo zgodilo tudi v slovenskih občinah to kar se je v Ronkah kjer je zaradi nesporazumov med DSL in SKP odbržal občino centralistični blok?

Oceno posebej potrebuje tudi SSK, ki je tako na deželnih kot na pokrajinskih volitvah utrdila svoj položaj. Mislím, da si mora ta stranka najprej znotraj same sebe, razčistiti pojme s katerimi silami namerava sodelovati v bodoče. Če namerava sodelovati s KD, ki jo na deželnem nivoju brca, na pokrajinskem pa snubi, v redu, samo naj ne poziva slovenskih volilcev naj oddajo svoj glas v balotaži za predsednika goriške pokrajine kandidatu KD stranke, ki prav gotovo ni pokazala nobene naklonjenosti do Slovencev. To, da je predstavnik SSK edini, ki ima možnost, da bo sedel v goriškem pokrajinskem svetu, velja toliko kot je veljalo za slovenske kandidate za deželni svet, katerim bi SSK kljub temu, da so njeni glasovi bili popolnoma brez vrednosti, dala nikakršne podpore.

Veliko bolj bi bilo, da bi SSK iskala skupni jezik in skupne nastope s tistimi strankami, ki so vedno dosledno zagovarjale pravice Slovencev na vseh institucionalnih nivojih.

MARIO LAVRENČIČ

## Tončki v slovo



Saj vemo, leta tečejo, stvari se spreminjajo, nekateri odhajajo in drugi prihajajo. In vendar nam bo na prihodnjih praznikih, shodih in prireditvah pri Banih in na Opčinah nekaj manjkalo. Drobna, belolasa, zgubana, toda z živimi očmi in vedno vedrim nasmehom, vedno pripravljena na pohvalo vsakemu, ki je kaj naredil, na spodbudo onemu, ki mu težave jemljejo moč. Ko se posuši korenina, drevo to občuti, čeprav ima že nove koreninice.

Od Tončke smo se poslovlili s solzami v očeh, vendar v zavesti, da je svojim koreninam posredovala toliko življenjske moči, da bo v njih še naprej živila.

Tončko Vidau je v naših krajih spoznal vsak, ki je v zadnjih 60-ih letih sodeloval v kulturnem, političnem ali prosvetnem delu, od kulturnih društev pred vojno, do mreže protifašističnih aktivistov in prvih poveljnih organizatorjev in do mladih, vključenih v prosvetnih in političnih dejavnostih v zadnjih letih. Vsi smo občudovali njeno moč, njeno neutrudno delo in smo jo večkrat vprašali: kako vse to zmoreš? Ni skrivala svoje tajnosti. To izhaja iz ljubezni. Ljubezni do svojega naroda, do vseh, ki v svetu trpijo, ki si prizadevajo za boljše bodočnost. Kdor ljubi, se nikoli ne utruji, mi je nekoč zaupala. Ženska moč. Tončkinega imena verjetno ne bo v pomembnih zgodovinskih knjigah, kot ni imen drugih žensk, ki so svoje življenje posvetile in darovale skupnosti, toda zapisano bo v srcu vseh, ki so se z njo le enkrat pogovorili. Kajti ženska vloga, kot je sama s ponosom, čeprav z iskrico obžalovanja pravila, je nevidna, toda brez ženske bi noben moški ne prišel v zgodovino.

Na naših naslednjih praznikih te ne bo, Tončka, toda ko bomo peli tvoje najljubše pesmi, ko bomo cvrli tvoje kifelčke, ko bomo poslušali kako žensko, ki ji je življenje nudilo večje priložnosti, bomo v množici za trenutek pozdravili tvoj nasmeh.

TATJANA ČUK

## Odgovornost za krepitev "drugega Trsta" nosimo vsi

Pri analizi junijskih volitev moramo upoštevati vlogo, ki si je znala priboriti Demokratična stranka levice v teh letih v Italiji. Ko smo pred skoraj tremi leti ugotovili, da je KPI opravila svojo zgodovinsko vlogo in da je potrebna v Italiji nova, moderna, napredna, levičarska sila, ki lahko izpostavi pogoje za alternativno upravljanje države, nismo mogli predvideti, da se bo ta proces tako naglo odvijal.

Danes ugotavljamo, da je politično prizorišče popolnoma spremenjeno. Stranke kot Krščanska demokracija in PSI so danes prisiljene opraviti globoko revizijo, če se sploh hočejo obdržati na političnem prizorišču. Te stranke čaka prav gotovo mučno in ne lahko obdobje razjasnitve notranjih kontradikcij. Kako mučno pa lahko pričamo tisti, ki smo v prvi osebi doživljali obdobje prehoda iz KPI v DSL. Napačno bi bilo, po mojem mnenju, gledati na Severno Ligo, kot na goli odraz protesta. Ta element je prav gotovo prisoten, volilni uspeh, predvsem na severu, pa kaže, da so volilci osvojili gesla in programe te politične formacije, gesla in programi, ki prav gotovo vsebujejo elemente neke nove desnice. Do kakšne mere pa bodo "ligaši" sposobni upravljati mesta in pokrajine pa bomo videli. Gotovo je, da nov volilni sistem ne dopušča alibijev. Večine so trdne, možnost upravljanja je dana, sedaj je na upraviteljnih da opravijo svojo delo, čez štiri leta jih bodo volilci sami ocenili. V Italiji so skoraj povsod šle v balotazo dve opciji, dve smeri, na eni strani kandidati, ki so upeli združiti napredne glasove, ne drugi taki, ki so se obračali na konservativne kroge volilcev. Rezultati so zaznani in v marsičem spodbudni.

Tudi v Trstu. Desničarski kandidat je sicer zmagal, tesna razlika s Codego pa dokazuje, da je ta le polovična zmaga. Trst le ni takšen kot ga skušajo predstavljati Staffieri, Gambasini in njihovi somišljeniki. Trst je lahko tudi nekaj drugega.

Odgovornost za izpostavitve tega "drugega Trsta" je sedaj vsa na demokratičnih silah, strankah in ne samo. Civilna družba, ki se je zavzela za zmago Codego, mora sedaj nadaljevati po isti poti.

Oktobra bomo volili za župana in za občinski odbor. "Generalka" pokrajinskih volitev nas mora marsikaj naučiti. Danes ni več časa za utešitev zgolj strankarskih interesov, končno je nastopil čas, ko pridejo v ospredje interesi družbe kot take. Temu novemu se moramo prilagoditi tudi Slovenci. V tem gre iskati tisto enotno nastopanje za katerega se v besedah vsi strinjajo v dejanjih pa potem odstopajo v škodo celotne skupnosti.

Stranka Slovenske skupnosti je sicer pridobila na glasovih a je izgubila vse predstavnike v voljenih telesih in to seveda šibi celotno skupnost. Ta poraz gre, po mojem mnenju iskati v tem, da se voditelji te stranke niso znali otresti tiste logike, ki je botrovala v teh letih prisotnosti SSK v večini na Deželi in predvsem nesrečnemu zavezništvu s KD v Nabržini. Tam se je začel njen propad. Trmasto iskanje zavezništva s KD tudi na junijskih deželnih volitvah, kot še potem v Gorici na balotazi za predsednika pokrajine, je porazno ker ne premakne zgodovine naprej saj nosi prav KD največjo odgovornost za vsesplošen nelahki položaj slovenske manjšine v Italiji.

Kot tudi ni pripomoglo geslo Komunistične prenovne v volilnem obdobju za balotazo med Codego in Sardos Albertinijem, da je glas prvemu najmanjše zlo. To geslo prav gotovo ni dalo zanosa volilcem te stranke in predvsem ni pomagalo rasti neke nove zavesti, ki potrebuje premostitev shematizacije levo-desno. Levica ni in ne more biti več prepoznavna le v komunistih, kot smo videli, da desnica se ne prepozna le v MSI.

Časi so se krepko spremenili. DSL, in to dokazujejo volilni rezultati se začenja prilagajati tem novim potrebam, postaja tisti pol v naprednem taboru okoli katerega se začenja zbirati demokratična družba. Krepitev takega "pakta" med strankami, ki se morajo otresti iskanju potešitve lastnih, največkrat parcialnih interesov, in demokratično družbo je tisto kar da upati, da bo lahko v Italiji in v Trstu napredovala tista fronta, ki sloni na načelih pravičnosti, strpnosti, miru.

ANAMARIJA KALC

## Res, Sarajevo kot Madrid

V prvomajski številki DELA je tovariš Ivan Bratina povedal nam na levi nekaj pomembnega. Res, Sarajevo je kot Madrid, ker se v napadu na to mesto in v tragediji njegovih ljudi zarezujejo ločnice, od katerih je odvisna naša skupna bodočnost. In nato Italija kot Weimar, delavci v Sloveniji 19. stoletja, svet v letih pred prvo svetovno vojno, Guernica, mednarodne brigade, munchenski sporazum. Židje, Romi in priseljenci kot nasprotniki, vojni begunci kot nadloga ... Še pred kratkim smo praznovali dvestoletnico francoske revolucije.

Že pred mnogimi leti sem vedela, da nam je bilo odraščanje v miru, nam, ki smo se rodili sredi Evrope po drugi svetovni vojni, podarjeno. Da pred nami tudi v Evropi nobena generacija ni imela te sreče in priložnosti. In da so se za nas bojevali in vojskovali drugi: partizani in vsi zavezniki v drugi svetovni vojni, in potem kasneje v Vietnamu in v Angoli, na Madžarskem in Češkoslovaškem, v Grčiji in Čileju, v Nikaragui, tudi v Afganistanu, v Južni Afriki in še mnogokje.

Morda je nam danes na levi kot mnogim katoličanom takrat med državljansko vojno v Španiji. Nekateri so takrat vendar znali izbrati, pri nas na primer Kocbek. Ali lahko danes podpiraš osamosvajanje Slovenije, ne da bi zavrgel to, kar je bila in pomenila Titova ljudska, socialistična Federativna Republika Jugoslavija? Ali je možno uveljavljanje nacionalne države, ki bo navzven odprta, nepodrejena in tudi ne gospodovalna, navznoter pa necentralistična in pluralna? Ali se lahko opredeliš do vojne v Bosni in na Hrvaškem, in proti vojni, ob sočustvovanju in grozi, in preko nevtalnega obsojanja vseh strani, ne da bi moral izbrati med četniki in ustaši, med različnimi šovinizmi ali med enim in drugimi žrtvami?

In vendar vemo, da tudi v letih 1922, ali 1939, 1940 in 1941 ali 1943 vse ni bilo tako jasno, kot se je morda zdelo kasneje. Pa tudi ne tako zamotano in protislovno, da bi bilo modro in sploh možno stati izven, nad ali ob strani. Treba je bilo na primer izbrati med nacistično Nemčijo in imperialistično Anglijo, kolonialno Francijo, staliniščno Sovjetsko zvezo.

Treba se je bilo povezati z drugimi, ki so bili tudi zelo različni od nas. Ali pa izbrati tako protivojno stališče, kot so ga komunisti v letih prve svetovne vojne.

Zakaj danes tako obotavljanje na levi? Zaradi zapletenosti in dvomnosti dogajanja, gotovo, ko ne veš, kam katera izbira resnično pelje. Tudi zaradi dvomov, zmedenosti in potrtosti po porazih in pretresih v vzhodni Evropi in po porastu konservativnih sil in desnice v Evropi. Gotovo v veliki meri tudi iz strahu pred usodnimi osebnimi izbirami (že dolgo smo marsikateri pri nas komunisti, kot so kristjani mnogi od kristjanov: znotraj svojih meščanskih, veliko - ali pa malo - meščanskih privilegijev, če so nam seveda bili dani; pa če še tako na glas proglašamo svojo idejno čistost, mnogi ostajamo predvsem meščanski sinovi hladne vojne in našega mira).

Kdaj se odločiš za radikalne spremembe v lastnem življenju? Ali so možne pomembne osebne in skupne izbire - za mir, za enakost, za svobodo, za varstvo okolja - ne da bi povsem sprevergli svoje sedanje življenje.

Danes se je v Bosni zbrala v grozljiv vrtinec zgodovina nastanka, razvoja in razkroja Jugoslavije, zgodovina socialističnega in komunističnega gibanja in razpada držav realnega socializma, zgodovina hladne vojne in njenega deklariranega konca, zgostili so se zapleti interesov v evropskem združevanju in med svetovnimi silami.

Mnenja pa sem, da se tam bje tudi drug boj, ki ne zadeva le ta naša desetletja in tudi ne le zgodovino zadnjih stopeneset let. Bije se tudi tisti boj, ki ima še bolj epohalne razsežnosti in ima svoje korenine v simboličnem letu 1492, ki mu mi največkrat še pravimo leto odkritja Amerike. Preteklo leto nam je potekalo tudi v znamenju te obletnice. Potem pa se marsikaj ne kaže več kot obotavljanje pred zapletenostjo in protislovnostjo dogajanja, temveč kot dovolj jasna izbira ali vsaj podrejenost prevladujoči logiki zahodnega sveta, ki noče in ne more iz svojega položaja premoči in diktature v svetu. In ko v tem času pretresov iščemo v znanju o pre-

teklosti orientacije za danes in za naprej, se mi zdi, da smo nekako tudi v času začetkov krize pred propadom rimskega cesarstva. Je neizbežen tudi podoben razplet dogajanja?

Odnos zahoda do tretjega sveta, na tem bomo v resnici zaigrali našo skupno bodočnost. In Sarajevo se je znašlo tudi v žarišču soočanja o tem, kakšen zahod, kakšno Evropo in kakšen svet želimo in zmoremo. Zato bi moral Sarajevo braniti.

Ne recite mi, da ni vse tako enostavno, da je treba upoštevati še to in drugo, da ni vse dobro na eni in vse zlo na drugi strani. In da ni prav nič jasno, kaj sem želela povedati za nekaterimi trditvami in kaj hočem, in da v tej razlagi ni prostora za vrsto dogodkov, ki se ta trenutek odvijajo na različnih koncih sveta (kaj se dogaja v Abhaziji, Iraku, Kambodži, Libaniji, Burmi? Kaj je sedaj Somalijska?). Da se ob kapitalizmu še nič ni bolje obneslo, da je iskanje velikih utopij le pogubno, da danes nima smisla ostro razlikovanje med levico in desnico. Ali pa, da razrednega vprašanja in boja ni konec, in da je rešitev v protikapitalistični in protimperialistični fronti. In da naj ne moraliziram, da misionarska ali individualistična dejanja vendar nikdar niso preusmerila zgodovine, da pa če že mislim, naj se pač odločim. In da skoraj vsi okrog štiridesetih pridejo v krizo, in naj se spet pridružim kaki stranki in ponovno vključim v javno politično delo. Vse to še kar vem.

Saj tudi ne gre le za iskanje, kdo ima prav in kdo je v zmoti, tudi ne le za doslednost in mirno vest, osebne stiske, strahove in krivde, ampak še najbolj za različne interese in konflikte, dominantnih in podrejenih in še bolj podrejenih, izkoriščevalcev in izkoriščanih in še bolj izkoriščanih, za interese tega trenutka in za dolgoročneje ali tudi daljne bodoče interese. In torej za tveganje izbir, zavezništva, perspektiv in projektov.

Zato pa se vedno odločam skoraj le v besedah in v zelo drobnih dejanjih, na primer tako, da kaj na glas povem ali da prispevam za pomoč Sarajevu in vojnim beguncem. Ker bi se morala danes odpovedati svojemu načinu življenja, svojim privilegijem (so majhni, so veliki?), morala bi se tudi odtegniti mnogim dolžnostim, ki jih imam do svojih bližnjih in do vsakdanjih obveznosti. In zaresno vse skupaj postaviti v dvom, še preden me in nas k temu prisili življenje, dogajanje, zgodovina.

Tako se še vedno drugje bjejo tudi za nas: v Gvatemali, na Kubi in v Južni Afriki, v delavskem Vukovarju, v monokulturnem Sarajevu, tudi v osamosvajajoči se Sloveniji, na protimafijski Siciliji in še mnogokje.

Morda bo za Republiko Bosno in Hercegovino izvedljiv načrt večletne uprave pod mednarodnim pokroviteljstvom (če si tam in v Somaliji niso vse mednarodne organizacije povsem zapravile vsako možnost), ki naj sile in konflikte ponovno prenese na raven političnih izbir ljudi, dogovarjanja in novega kulturnega ustvarjanja. Morda do takrat sen Sarajeva ne bo padel, kot je pred tragedijo druge svetovne vojne, in epopejo narodno osvobodilnega boja, padel sen Madrida.

MARTA IVAŠIČ



Zabave ni manjkalo na šagri v Boljuncu, ki so jo priredile vaške organizacije. Program so popestrili: Folklorna skupina Kras, Vanka in Tonca, kitarista E. Žerjal in P. Bandi.



Vaška skupnost Praprotnje je 19., 20. in 21. junija priredila 19. šagro v Praprotnu. Na sliki: Otroški ex-tempore.

## Večer na Tabru



Tržaška folklorna skupina *Stu ledi*, je v soboto, 26. junija proslavila 20. letnico obstoja in aktivnega delovanja.

## Izbira DSL na Goriškem

### FEDERALNI KOMITE DSL

Federalni komite goriške DSL je vzel v pretres rezultate volitev. V svojem poročilu je tajnik Salomoni povedal, da je DSL obdržala svoje glasove, podčrtal je uspeh izvolitve deželnega svetovalca Micheleja Degrassija in izredna uspeha na volitvah v Romansu (potrjen župan Mirio Bolzan) in v Vilesu (župan Tolloi), kjer je prvič po vojni levica na vladi. Za uspeh je treba šteti tudi, da je v Trziču kandidat DSL Adriano Persi prodril v balotožo.

### ANALIZA VOLITEV ZA DEŽELNI SVET

Demokratska stranka levice je na Goriškem izvolila svojega predstavnika Degrassija. Pričakovati je bilo, da ne bo potrdila tudi drugega svetovalca, vseeno pa je iz enega zornega kota rezultat preskopen. Treba je podčrtati, da je DSL dobro zdržala. Uspešna je bila predvsem kjer so kandidirali za deželni svet štirje župani Lavrenčič, Degrassi, Cragnolin in Bolzan.

### ANALIZA VOLITEV ZA POKRAJINSKI SVET

Neuspeh je brez dvoma izid volitev za Pokrajino in na občinskih volitvah v Ronkah. Salomoni je dejal, da matematični rezultat ni katastrofalen kot ga nekateri skušajo prikazati, saj je DSL izgubila le 1 točko.

Nato je prešel v globljo analizo iz katere lahko strmemo sledeče: velika napaka je bila povezava s PSI, kajti ljudje niso razumeli prenove v goriški PSI in so volili proti stranki, ki je bila glavni krivec za tangentopoli.

Tudi, če so na levi rezultati posameznikov spodbudni, je bila levica vendar premagana. Salomoni je dejal, da združena levica na Goriškem (DSL, PSI, Zeleni, Rete in SKP) ima 40% glasov, kar pomeni kot KD in Liga skupaj! V to se bo treba zamisliti za bodoče volitve.

Salomoni je oddal svoj tajniški mandat. Dejal je, da je rezultat bil za stranko zelo dober, za volitve v pokrajinski svet je bila poražena tajnikova politika, zato je prav, da se umakne. Ostal bo na krmilu do novega kongresa, da bi ne bilo nepotrebnih praznin v vodenju stranke.

### DISKUSIJA

Prvič po nemnogem času je bila diskusija o volitvah skoraj v celoti posvečena napakam in realni usmerjenosti stranke na levo. Prva poteza v tem smislu je bila, da se DSL za pokrajinsko balotožo ne poveže z nikomer.

Levica stranke v osebi Anne di Gianantonio, sen. Bacicchia in drugih je podčrtala grobe napake tajništva. Na prvo mesto je bilo postavljeno zanimanje samo za vladanje in je bila opuščena politika v prid ljudem; na drugo mesto je bila postavljena kritična odločitev o povezavi s PSI (Op. dop.: proti vstopu v vlado na Pokrajini je volilo samo (!) šest tovaršev iz vrst levice). Treba je treznejše oblikovati strategijo tudi glede na druge izkušnje združene levice po Italiji.

Tudi Severna liga in SKP sta žela glasove nezadovoljnih simpatizerjev DSL. V sami Ligi je tudi veliko negotovanja do vodstva in to bo treba izkoristiti.

Glede povezav na levo, meni levica DSL, nobena vrata niso zaprta. DSL se mora vrniti med ljudi in si ne more privoščiti, da enostavno daruje glasove desno in levo.

### O OBČINSKIH VOLITVAH V RONKAH

V diskusiji je bil kritičen do SKP neizvoljeni kandidat za ronškega župana Zotti, ki je dejal, da bi skupaj brez težav osvojili občino Ronke in jo vrnili levici. V svojem vrtičkarstvu pa je SKP bistveno pripomogla, da je ronška občinska uprava zopet v rokah

konzervativnih sil in sicer Novellija PSI in KD. Ne smemo pozabiti tudi, da se ta uprava, ki je bila potrjena, sploh ni veliko brigala za Slovence na Laškem. Novelli je ostal le pri obljubah in je samo uresničil kar je sprejela že prejšnja uprava De Paceja (KPI sedaj DSL).

### REZULTATI ZA DEŽELO DSL V SLOVENSKIH OBČINAH

Za deželne volitve rezultati DSL niso bili ravno slabi. V Doberdolu je DSL še vedno prva stranka s 35,8% glasov, v Sovodnjah ima 19,1% in v Števerjanu 14%.

Veliko je napredovala Severna liga, ki je tudi med Slovenci zelo prisotna. V Doberdolu je dobila čez 9% glasov (kar je glede na pokrajinski trend najnižji odstotek!), v Sovodnjah 19% in v Števerjanu 13,3%. Zadeva je nadvse zaskrbljujoča, ker nemara Ligo volijo predvsem mladi, ki nasedejo Bossijevi demagogiji.

### POSEG DEŽELNEGA TAJNIKA DSL RUFFINA

V diskusiji je posegel deželni tajnik Ruffino, ki je podčrtal vsedrjavni pozitivni rezultat DSL, predvsem, kjer vlada že desetletja. Tudi on je bil mnenja, da se je treba poglobiti v socialne tematike. Svojevrsten problem bo deželna vlada. Sedanja vladna koalicija je od 55% padla na 27%, kar je samo po sebi zelo zgovorno.

Glede Severne lige je Ruffino mnenja, da jo ne smemo podcenjevati, ker bi lahko postala nov režim, alternativen demokratskemu. V tem smislu Liga sploh ni samo izraz protesta, ker se zaveda, da je premočna. DSL se bo temu zoperstavila s tem, da bo skušala združiti vse duše na levici. Levi blok, vendar ne posameznikov, lahko skupaj prodre čez premoč Lige. Levica je močna, če ni razdeljena in lahko premaga vse tekmece.

MARKO JARC

Zaradi njegove zanimive vsebine, objavljamo članek, ki ga je tov. Ace Mermolja že objavil v Primorskih novicah dne 18.6.1993

## Darilo za manjšino

Dve vprašanji se mi pogostokrat zastavljata: kakšen odnos ima pravzaprav Slovenija do svojih manjšin v Italiji in Avstriji in nato, koliko pozna Slovenija sosednji državi? Omejil se bom na odnos Slovenije do Slovencev v Italiji, saj je to snov, ki jo bolje poznam. Mislim pa, da tudi ti odnosi odkrivajo stvarnost v Sloveniji. V zadnjih časih sem v časopisih zasledil dve polemiki; najprej izjave o tem, kako je bivši režim v Sloveniji privilegiral samo en in sicer "rdeči" del manjšine. To ni nič novega, očitno pa je, da del vplivne slovenske politike meni, da je treba krivice popraviti. Morda lahko v tem kontekstu razumem tudi ostre obtožbe, ki so se pojavile v nekaterih slovenskih časopisih (predvsem v Delu) na račun tržaške finančne družbe Safti in podjetij, ki so z njo povezana. Res je, da se obtožbe navezujejo tudi na afero HIT-Vis, vendar gre za zaupnice, ki škodujejo predvsem Saftiju in slovenskim podjetjem, ki so z njo povezana. Obtožbe o "mafijjskih poslih ponatiskuje tržaški tisk, italijanske oblasti pa seveda, ko je treba, uporabljajo tudi prevajalce. Dvomim, da bi kdo rad sodeloval s partnerjem, ki se pojavlja v časopisju v vlogi "pralca umazane denarja".

POPRAVLJANJE STARIH KRIVIC Jasnje je, da se vsak brani sam, naloga novinarja pa je tudi ta, da pretehta in posreduje bralcem svoje ugotovitve. Očitno je treba začeti pri prvi obtožbi. Zgodba o popravljanju starih krivic, tudi če so bile zares storjene, mi nikakor ne diši. Nova politika mora dajati nove možnosti vsem, ne pa ponavljati starih napak in tolči s kolum po glavi stare "privilegirance" ter nagrajevati tiste, ki so imeli včeraj manj. Metoda je toliko bolj nevarna, ko gre za manjšine, zlahka bomo razumeli zakaj. Slovenska manjšina v Italiji preprosto ne bi prenesla bratomornih vojn in sama Slovenija nima dovolj moči, da bi spremenila politična razmerja znotraj celotne manjšine in nato zajamčila spreobrnjenim bratom nemoten razvoj. Dejstvo je, da se mora slovenska manjšina v Italiji spopadati z globoko transformacijo znotraj celotne italijanske družbe in povsem iluzorno je misliti, da bi se lahko pred novostmi umaknila v kakšno idilično podalpsko vasico. Zadnje volitve so naprimer pokazale, da so se stara politična ravnovesja podrla, centralna os KD - PSI je že stvar zgodovine, s silo pa stopajo v ospredje nove politične grupacije, kot je na primer Severna liga, ki zmaguje v severni Italiji in tudi v Furlaniji - Julijski krajini. V Trstu je desni blok vedno kompakten, tudi zaradi sovražnega razpoloženja do manjšine.

V Italiji se krepi dva pola: konservativni z vsemi svojimi novimi oblikami in progresivni, ki bo tudi zaradi novega večinskega sistema (ni še znano, kakšen bo) moral najti vedno večjo kohezijsko silo. Vsekakor je stroj sprememb v pogonu in Slovenci ga res ne bodo zaustavili. Manjšina je in bo prisiljena najti nove načine političnega in drugega delovanja. Vse njene komponente bodo morale izbirati, poti pa verjetno ne bo veliko. Konservativni in desničarski pol v Trstu in na deželi ni bil, ni in ne bo naklonjen Slovcem, odprto vprašanje ostaja samo še Liga, ki mora v FJK še najti svoj pravi obraz. Pot vodi Slovence k njim naklonjenim silam in to bo jutrišnja izbira tudi za slo-

venske konservativce. Zajamčeno politično zastopstvo je dober cilj, povsem jasno pa je, da se tako zajamčen zastopnik ne bo mogel ničesar spremeniti, če ne bo imel v izvoljenih telesih jasnih zaveznikov, zakoni se namreč sprejemajo z volitvami. Več bo v parlamentu, v deželnem svetu itd. do Slovencev prijaznih ljudi, več pravic bodo dosegli. Jasno je tudi, da poenostavitve sistema, ki jo večinski model predpostavlja, sili posamezne subjekte k združevanju v koalicije, manjšino pa bo silil v iskanje vse bolj enotnih strategij, in to ne glede na različna prepričanja. Notranja obračunavanja bi zato pomenila postopno šibitev celotne manjšine. To ne pomeni, da mora ostati vse po starem, pomeni le, da krivic ni treba popravljati s silo, ampak z ustvarjanjem novih možnosti za vse.

Politika slovenske države mora računati s temi novostmi in pomagati, da Slovenci za mejo prerastejo, stare pletove in zidove. Dejstvo je namreč da s starim ne bodo kos novemu, ki se v Italiji uveljavlja z nezadržno silo. Vsaka uspešna poteza predpostavlja dobro poznavanje položaja in tudi Slovenija mora upoštevati to, da se bo v Italiji že jutri srečala z novimi obrazi. Državniški nevtralen odnos do manjšine bo zato najbolj moder način sodelovanja in podpore. Podpihovanje že tako razplamtelega zdrharstva bo samo drobilo manjšinske moči. Nekaj mora biti jasno: slovenski konservativci v Sloveniji je vedno Slovenec. Italijanski konservativni pol v Trstu ne ljubi ne Slovencev in ne Slovenije, zato mora tudi slovenski tržaški konservativci upati v prevlado progresivnih sil. To je neizpodbitno dejstvo. Od tod zlahka pridemo na gospodarska vprašanja in drugo polemiko. Podjetja kupujejo in spopadajo se konkurence, tržni svet je mobilni in nihče ni večni. Vprašanje pa je, komu koristi izpodkopavanje temeljev manjšinskega gospodarstva s pomočjo najrazličnejših in dokaj hudih obtožb? Razumem sovraštva, nasprotja, željo po revanši, čeprav navadno to niso plodna čustva. Ne razumem pa logike tipa: "če je crnila moja krava, naj tudi sosedova". Zmaga so pomembne, če slonijo na sposobnosti in kakovosti: na pogoriščih se ne redi nihče in nihče nima od njih koristi. Napetosti znotraj manjšine naj se sproščajo v pozitivnih tekmovaljih, saj bodo v nasprotnem primeru oškodovani vsi. Ne pravim, da si mora pred manjšino Slovenija mašiti oči in usta, ne bi pa smela sprožati mehanizmov, ki lahko požagajo drevo, ki že tako raste na skopih in kamnitih tleh. Maščevanje je včasih slastno, vendar je treba vračunati tudi posledice, ki so lahko takšne, da se ob njih opečejo predvsem tisti, ki nimajo pri stvari ničesar. Skratka, tudi pisanje o "nevarnih" razmerjih mora računati s posledicami. Velika škoda bi bila, ko bi spravili ob zid pomembne gospodarske strukture, pa čeprav v imenu novega, in šele nato spoznali, da nimamo ne možnosti in ne denarja za ustvarjanje alternativnih struktur in dejavnosti; te bi bile res "lepo" darilo za manjšino, za njeno gospodarsko moč in za zaposlene. V italijanski aferi "čistih" rok romajo pred sodnike tudi pomembni podjetniki, nikomur pa ne pade na pamet, da bi spravil na kolena podjetja kot so Fiat, Olivetti in druga.

ACE MERMOLJA